

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Propositio IV. Discutienda circa Criminationes &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Hoc in casu potestas delegata non deprimit potestatem ordinariam; sed eam extollit, si non auget ipsam, saltem eam spectabiliorem facit. Actio Episcopi, qui facit tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ, id quod jam poterat quatenus Ordinarius, duplici auctoritate pollere videtur, Pontificia & Episcopali, quamvis sola potestas Episcopalis agat. Malè interpretatur Titulum Delegati Sedis Apostolicæ Episcopis attributum, quisquis putat illum destruere propriam illorum potestatem; nisi hæc subsisteret, an ad Metropolitanum appellaretur ab Episcopo, qui iudicat tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ? An Congregatio Cardinalium declaravisset auctoritatem Episcoporum, qui agunt, ut Delegati Sedis Apostolicæ, non idcirco minus ordinarii esse? Quis jam audeat dicere, Episcopum, qui facit ut Delegatus id, quod valet tanquam Ordinarius, agnoscere, se tenere à Pontifice id, quod à Christo accepit; hoc enim supponit, Prælatum, qui agit ut Delegatus, desinere agere prout Ordinarium, & potestatem delegatam succedere ordinariæ. Sed quamdiu delegata huius erit accessoria, jure affirmamus, Episcopum, in casibus, ubi utraque locum habet, honorare, & Christum, qui fons est potestatis suæ, & Pontificem, à quo partem ipsius recuperavit: Jam verò ad illud veniamus, quod Episcopum, qui facit tanquam Delegatus id, quod potest tanquam Ordinarius, dicitur fieri Donatarius patrimonii sui: Esto hoc verum esset, quid inde mali exurgit? An minus est efficax medium, quod ille suppetit ad tollendos abusus à Diocesi suâ? Quenam esse debet cura Episcopi, nisi salus animarum ipsi creditarum? Nonne præstat, ut eas animas sanctificet tanquam Delegatus & Ordinarius, quam, illam qualitate respicendo, omni facultate excludatur: potestatem suam possideat, tanquam patrimonium suum, vel tanquam alterius donum; prorsus utrumque æquè conducit ad finem, quem intendere debet. An metuendi locus est, ne Titulus Delegati incommodum aliquod Episcopo importet, vel, ne idem titulus prætextum suppeditet Pontifici, quo utatur, ad eripiendum id, quod restituit? Talibus prætextibus indigni olim, ut omnem illam potestatem ad se traheret? Cur illi necessarij fierent, ad illam retrahendam? An modus eam possidendi Episcopos in illius possessione magis confirmavit?

Adjuvamus, non solum omne incommodum præsens ac futurum abesse; sed etiam hinc aliquid boni inesse; nam potestas exercita sub titulo Delegati Sedis Apostolicæ magis honorifica evasit, quam quod antea exercebatur à Pontifice tanquam potestas ipsi propria: Cum autem titulus Delegati in memoriam reducat eam dignam visam fuisse, quæ Pontificis propria fieret, oportet, ut eo sensu delegatio honorifica sit. Superest ex objectione, quod potest tanquam Ordinarius, si similem se faciat Domino, qui Feudum liberum in serviens mutaret; sed claudicat comparatio, quippe, ut illa valeret, requireretur; ut pro titulo Delegati aliquid præstaretur Pontifici, sed cum ille gratis detur, dici nequit Episcopum, qui illum accipit, servitio subicere id quod accipit, nisi contendatur ultra quod potestas accepta sub hoc titulo, servitio subiciatur, agnoscendo in ejus receptione, eam à Pontifice ad Episcopum transire, sed in hoc nihil ignominiosum, cum illam accipiat, ut eam exerceat, tanquam propriam utpote restitutam, & tanquam Delegatam, eo sine, ut utilis sit exercitium.

His, quæ hucusque dicta sunt circa titulum Delegati Sedis Apostolicæ, quem Concilium toties tribuit Episcopis, ut faciant res, quas possunt tanquam Ordinarii, adijce, quod in praxi nulla fiat mentio huius tituli; nusquam enim videtur, quod Episcopus visitando Clausuram Monialium Exemptarum, assumat qualitatem Delegati Sedis Apostolicæ, quamvis hæc visitatio una sit ex rebus, quas Episcopus facere de-

Tom. I.

bet, ut Sedis Apostolicæ Delegatus; exempli causâ visitationem nominavimus, quapropter idem producendum est ad omnia Capita, in quibus Episcopus agere debet tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, & tanquam Ordinarius.

PROPOSITIO IV.

Discutienda circa Criminationes &c.

An verum sit quod antè Concilium Tridentinum nullum Concilium, nullus Pontifex, Episcopis mandaverit exercitium propriæ ipsorum auctoritatis, tanquam à Sede Apostolicâ manaret.

Tridentini Patres accusari fuerunt reperisse hunc agendi modum ex mero erga Pontificem obsequio. Hujus refellendæ accusationis causâ, quæ tam falsa est, quam Concilio contumeliosa, facti veritatem discutiemus, quod, ut perspicuè & cum ordine fiat, duas facti propositi partes seorsim considerabimus.

Ex commissionibus Vicariis Apostolicis concessis, facile foret ostendere, quod à Quarto etiam Seculo, Pontifices Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis mandaverint ea, quæ poterant tanquam Ordinarii. Hoc facile patebit ei, qui illas lustrare cupiet atque evolvere. Adeantur *Bavonius, De Marca, Thomassinus*, qui non pauca locuti sunt de potestate Vicariorum Apostolicorum, & de potestate Primum. Præterea, tam similis est respectivè utraque potestas, ut indè sequatur quod, cum Primas erat Vicarius Apostolicus, ut sæpè fiebat, ille quatenus Vicarius Apostolicus exercebat partem eorum, quæ tanquam Primas poterat. Nobis sufficit colligere probationes, quas Corpus Juris & Concilium Tridentinum suppeditant; ubi tamen prænotavimus quod, juxta D. *De Marca*, Episcopus Thessalonicensis Primas fuit antequam Vicarius Apostolicus fieret, quodque Ordinationis omnium Episcoporum districtus sui particeps erat, quatenus Primas; illud autem jus Vicario quoque Apostolico competit.

1. PROBATIO è Corpore Juris petita, est in *Cap. 9. de hæret.* à Lucio III. circa an. 1181. scripto, ubi fit sermo de coercitione Hæreticorum, etiam Exemptorum, qui Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato subiciuntur. Verba ipsa referre juvat. *Si qui fuerint, qui à lege Jurisdictionis Diocesana exempti, soli subjaceant Sedis Apostolicæ potestati, nihilominus in his, quæ sunt contra Hæreticos instituta, Episcoporum subeantur judicium, & eis in hac parte tanquam à Sede Apostolicâ Delegatis, non obstantibus libertatis suæ privilegii, obsequantur.*

Nequaquam diceretur, hinc de Causâ Majore agi, quia hæresis pertinendo ad Fidem, pertinet quoque ad Causas Majores, quæ Jure Divino Pontifici reservatæ sunt; nam, quoad hæresim, quæstio *Facti* à quæstione *Juris* distingui debet ac potest. Hæc in eo sita est, an talis opinio sit contra fidem? Illa in hoc versatur, an hi aut illi talem opinionem habeant, ipsi adhareant, eam prædicaverint, docuerint, defenderint? De quæstione Juris dicitur, eam esse Causam Majorem in quibusdam casibus, qui exponuntur in Regulis nostris à Jure exceptis, circa Causas Majores; sive quia nulla est in Religione Causa gravioris momenti, seu quia credibile est, Spiritum Sanctum, qui Ecclesiam regit, auxilium suum pro dignitate personarum erogando, plus impertiri primæ Sedi, quam cæteris. Quæstio *Facti* secreta à quæstione Juris, nihil habet quod mereatur, ut alius quam Judex Ordinarius de illâ statuatur. Imò *Caput* laudatum ostendit, ibidem non agi de Causa Majore, quia auctoritas Apostolica non communicatur Episcopis nisi ratione Exemptorum; Itaque supponitur Episcopos satis habere auctoritatis ad alios judicandos.

2. PROBATIO sumpta è Corpore Juris est in *Cap. 1. de Stat. Regular. in 6. BONIFACII VIII.* circa an.

1298. Ibi agitur de clausurâ Monialium & præcipitur, ut Episcopi sedulo invigilent, ut ea accurate conserventur; in *Monasteriis sibi subiectis sua*, in aliis verò, quæ ad Romanam immediatè spectant Ecclesiam, Sedis Apostolicæ auctoritate.

Concilium Tridentinum, renovando hanc Constitutionem, verba jam laudata refert. *Præcipit Sancta Synodus, ut in omnibus Monasteriis sibi subiectis Ordinaria, in aliis verò Sedis Apostolicæ auctoritate. &c.* Undè sequitur, in Concilio Tridentino reperiri undè ostendatur, illud non fabricavisse rationem, quâ Episcopis mandaretur, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis faciendum id, quod possunt, tanquam Ordinarii; sed, inquit, laudata loca ad rem non faciunt; nam per exemptionem, id, quod Jurisdictioni Ordinariæ subiacebat, transit sub Pontificalem; itaque, cum Pontifex Exemptos subicit Episcopos in quibusdam casibus, jurisdictionem Apostolicam Ordinario exercendam mandat, non verò Ordinariam.

Respondemus, quòd circa Capita in quibus derogatum est exemptioni, res ad pristinum statum revertuntur, id est, quòd Exempti his in Capitibus sub Ordinarii jurisdictione reponuntur.

Quòd si urgeatur hanc derogationem, si abesset clausula delegationis Apostolicæ, res in pristinum statum restituere, verum hujus clausulæ adjectionem significare, mentem fuisse conservare Jurisdictionem Pontifici, ejusque exercitium Episcopis tribuere. Respondemus, clausulam hanc appositam solum fuisse, ut indicaretur, illud exercitium pertinuisse ad Pontificem, utque commendabilior fieret actio, quam facit Episcopus ex vi hujus clausulæ. Hujus explanationis ratio est, quòd, propriè loquendo, exemptio, non spoliât Episcopum jurisdictione ipsius; sed ejus exercitium impedit solum. Nam v. gr. Diocesanus exemptus, est semper subiectus sicut & Membrum Diocesane; si autem subiectus non appareat, id non fit quòd Episcopus amiserit jus suum, sed potius, quòd ipsi non liceat illud exercere, perindè ferè ac Episcopus, Parochus, interdicti amittunt solum exercitium, non verò proprietatem Jurisdictionis suæ.

Quoad Concilia, quæ Ordinario, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, quædam mandaverunt faciendâ ex iis, quæ potest tanquam Ordinarius, duo habemus; primum jam laudatum fuit sub titulo Constitutionis LUCII III. vel *cap. 9. de hæreticis*. Hujus Inscripção capitis illud tantum attribuit LUCIO, sed in parte recisâ, quæ apud ANTONIUM AUGUSTINUM existit, & in Editione *Pythoci*, apparet, Constitutionem illam factam fuisse in Conventu, cui non solum Pontifex & Cardinales aderant, sed etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & plures Principes.

Aliud Concilium est *Vienense* ann. 1311, Locus ad rem faciens est in *Cap. 2. de Statu Regularium in Clem.* cujus hæc sunt verba; ut *singula Monialium Monasteria per Ordinarios exempta, Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, auctoritate Apostolicâ, non exempta, auctoritate Ordinariâ, annis singulis visitari debeant.*

PROPOSITIO V.

Circâ criminationes &c. An Concilium hoc ex merâ politicâ abstinerit à definiendis questionibus. *Utrum Episcopi ex Divinâ institutione sint? An eadè institutione Presbyteris Superiores sint? An Lege Divinâ teneantur ad Resipendam?*

UT sanum de hac accusatione iudicium feratur, necessarium est attendere 1. An Concilium Generale ex merâ politicâ agere possit? 2. An, posito quòd talis agendi ratio in illud cadere posset, reperiretur in rebus ad Fidem pertinentibus? 3. Etiam hoc concessio, quænam condiciones necessariæ essent, ut accusatio tam gravis proponi queat? 4. An quæstiones prædictæ de-

cidi potuerunt, ac debuerunt? 5. An Concilium ipsum suppeditet undè ab hac criminatione pergetur?

Politica mera, politica humana, prudentia carnis, & similes locutiones unum atque idem significant, nempe, vitium, quod media ad finem malum assequendum idonea elegit. Itaque Concilium Generale ex merâ politicâ ageret, si Decreta faceret, vel à faciendis abstineret, eo proposito, ut servaretur immoda potestas Pontificis aut Episcoporum, quamvis eam salutem animarum nocere cognosceret.

Ut ergò Concilium possit agere ex obsequio, oportet, ut propter malum finem agere possit, suasque actiones ad illum finem referre, & proindè, ut à Justitiâ recedere possit, tam intentione, quam opere. Porro, credibile non est, Concilium Generale posse velle injustitiam, eamque operari; nam Spiritus qui illi præest, non minus est Spiritus Sanctitatis, quam Veritatis; itaque cum Concilium Generale non possit recedere à veritate; quia Spiritus veritatis illi præest, sequitur etiam, ut à Justitiâ non possit amoveri, quia per Spiritum Sanctitatis adjuvatur.

Certum est sciri non posse, nisi ex principiis revelatis in Scripturâ, aut Traditione contentis, an res aliqua ex jure Divino sit; id autem quod nisi ex principiis revelatis sciri nequit, est argumentum Fidei, necesse igitur est, ut tres quæstiones præfatæ ad Fidem pertineant: nam quæritur, an Episcopi ex jure divino sint? An ex eodem jure Presbyteris sint Superiores? An idem jus illos ad Resipendam astringat? Perindè oportet, si Concilium Tridentinum ex politicâ abstinet à definiendis his tribus Capitibus, oportet, inquam, ut Concilium Generale ex politicâ agere possit in rebus Fidei. Merito igitur factum illud exploramus, amplectimur autem negativam, rationem affero: Concilium Generale ex politicâ, vel definit aliquid, vel à definiendo abstinere: definitiones ex politicâ facere non potest, Spiritus Sanctus à quo dirigitur, id non sineret; nam oporteret hunc consentire, ut Concilium ad pravam finem referret id quod ipsi infallibile cognoscendum facit ope singulari; imò oporteret illum impertiri opem singularem ad agendum cum perversâ intentione. Concilium Generale nihilo-magis abstinere valet ex politicâ à definiendo, cum re discussa, cognoscit, eam definiri posse; nam præterquam quòd peccaret hac occasione iniquâ, induceret homines in errorem, præbendo occasionem inferendi, rem satis perspicuè non reperiri, neque in Scripturâ, neque in Traditione, ut definiri queat; id autem merito inferretur, hinc, quòd Concilium Generale non suscipit sine necessitate discussionem rei ad Fidem pertinentis, indè, quòd præsumendum est illud non omittere præ studio definitionem, quam significavit necessariam esse.

Quot sunt Leges quæ judicia temeraria interdunt, totidem damnant accusationem, quam nos discutimus; hæc enim prorsus temeraria est. Sanè de re ignotâ agitur, cujus cognitio ad Deum solum pertinet: res hæc est intentio non manifestata, non declarata, non explicata.

Hoc in morali disciplinâ obtinet, quòd si actio per se ipsam inexcusabilis sit, eam, si fieri possit, excusare nitendum est ope intentionis; qui igitur fieri possit, ut liceat vituperare, & rem quæ per se bona esse potest damnare, eam fini pravo attribuendo. Etiam si rationes, aut potius conjecturæ, quæ contra Tridentinum faciunt, tantum validitatis haberent, quantum illæ, quæ Concilio favent, in hujus favorem flectenda esset sententia, quia res dubia esset; porro, in dubio benignior pars est eligenda.

Quantò major debetur personis reverentia, tantò majori moderatione opus est ad cogitandum de iis malum, quia talis cogitatio reverentia interiori est contraria; illius autem manifestatio, quæ cogitationem celeriter sequitur, reverentia exteriori adversatur: quo major autem personarum virtus est, aut dignitas, tantò major reverentia illis debetur; nam sublimitas est vera reverentia mensura: itaque cum excellentiores dignitates Spirituales componant Concilia, nulla persone magis venerabiles sunt, quam Patres Concilii, quod